

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису

БОСАК ІРИНА ЮРІЇВНА

УДК 787.61 : 7.071.1(8-134)(043.5)

ДИСЕРТАЦІЯ

**ФУНКЦІЇ І СЕМАНТИЧНИЙ КОМПОНЕНТ МУЗИКИ
СУЧАСНИХ ТЕАТРАЛЬНИХ ПОСТАНОВОК УКРАЇНИ
(ЗА ІНСЦЕНІЗАЦІЯМИ ТВОРІВ МАРІЇ МАТІОС)**

025– Музичне мистецтво

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ І. Ю. Босак

Науковий керівник: доктор мистецтвознавства, професор Дутчак Віолетта
Григорівна.

Івано-Франківськ – 2022

АНОТАЦІЯ

Босак І. Ю. Функції і семантичний компонент музики сучасних театральних постановок України (за інсценізаціями творів Марії Матіос). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 Музичне мистецтво. – Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Міністерство освіти і науки України. – Івано-Франківськ, 2022. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Міністерство освіти і науки України. – Івано-Франківськ, 2022.

Дослідження присвячене аналізу ролі музики у театральних постановках України у взаємодії її теоретичних, функціональних, семантичних складових на прикладі інсценізацій творів Марії Матіос кінця ХХ – початку ХХІ ст. Актуальність дисертації засвідчується значним інтересом до творчості української письменниці, що зумовив яскраві режисерські прочитання, потребував новітніх підходів у переосмисленні ролі музики в семантиці вистав, їх узагальнення й порівняння. Об'єктом дослідження є музично-театральна сфера сучасного українського мистецтва, предметом – музична компонента сценічних постановок у сучасному театральному процесі України в її семантичних, функціональних та виконавських вимірах на прикладі інсценізацій творів М. Матіос.

Метою дисертації є визначення функцій і семантики музичної компоненти інсценізацій творчості М. Матіос у театральному мистецтві України кінця ХХ – початку ХХІ ст. При цьому, актуалізуються такі завдання: проаналізувати історіографічну, джерельну та методологічну бази дослідження; осмислити основні наукові здобутки вивчення семантики і функцій музики в театрі; визначити музичні першоджерела і напрями музичних пошуків режисерів в українському театральному мистецтві; конкретизувати семантику музики драматичних вистав періоду незалежності України; систематизувати тематичну, жанрову та стильові площини театральних інсценізацій творів М. Матіос в українському театральному

процесі сучасності; диференціювати функції і знаки музичних компонентів вистав за творами М. Матіос.

Методологічну основу дослідження становить комплексний підхід до виявлення ролі музики до драматичних вистав, що охоплює синтез діалектичного, історичного, джерелознавчого, соціокультурного, компаративного, синергетичного принципів, а також методів теоретичного (аналіз, синтез, узагальнення) та емпіричного (спостереження, інтерв'ю) рівнів.

У роботі проаналізовані сценічні постановки у виконанні окремих виконавців та акторських колективів українських та зарубіжних театрів. Матеріалом дослідження є музика до вистав, інсценізованих за творами української письменниці, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка Марії Матіос. Це вистави «Солодка Даруся», «Нація», «Майже ніколи не навпаки» Івано-Франківського національного академічного драматичного театру ім. І. Франка режисури народного артиста України Ростислава Держипільського; моновистава «Солодка» режисерки Малгожати Пашкер-Войцешонек (Małgorzata Paszkier-Wojcieszonек) і акторки Марти Погребни (Marta Pohrebny); виставу-одкровення «Серце навпіл» за новелами Марії Матіос «Апокаліпсис» і «12 службів», у постановці Одеського академічного українського музично-драматичного театру імені В. Василька режисури заслуженого артиста України Олексія Гнатковського та ін.

Теоретичне та практичне значення дисертації полягає у можливостях використання її матеріалів у навчальних курсах з історії українського театру й української музики, аналізу музичних творів, теорії і практики музичного виконавства, музичної режисури для студентів закладів освіти, культури і мистецтва України. Розглянуті у роботі зразки і приклади музичного оформлення вистав-інсценізацій за творами М. Матіос, що репрезентують різні жанрові виміри, виявляють як класичну, так і постмодерну стильову парадигми режисерської інтерпретації, форми музичного виконавства, духовні (переважно паралітургійні) та фольклорні джерела музики, а також

творчість сучасних українських композиторів.

Ключові слова: *музично-театральне мистецтво України, театральне і музичне виконавство, музична семіотика, семантика музики в театрі, функції музики в драматичній виставі, музична драматургія, театральномузичні жанри, синтез музики і слова, інсценізації творів М. Матіос.*

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ІСТОРІОГРАФІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Музична і театральна семіотика: історіографічний та методологічний виміри.

1.2 Семантика і функції музики в театрі: джерелознавча база дисертаційної роботи.

РОЗДІЛ 2. ІСТОРИЧНІ І СОЦІО-КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІЙ МУЗИКИ В УКРАЇНСЬКОМУ ДРАМАТИЧНОМУ ТЕАТРІ

2.1 Музичні константи українського театального мистецтва: жанрово-стильова динаміка і режисерські пошуки.

2.2 Семантика музики драматичних вистав у театальному мистецтві України періоду незалежності.

РОЗДІЛ 3. СПЕЦИФІКА МУЗИЧНОГО КОНТЕНТУ ВИСТАВ ЗА ІНСЦЕНІЗАЦІЯМИ М. МАТІОС

3.1 Музичний простір постановки «Солодка Даруся» (Івано-Франківськ).

3.2 Характерні особливості музичних знаків у виставах «Нація» і «Майже ніколи не навпаки» (Івано-Франківськ)

3.3 Семантика музики в жанрі моновистав «Солодка» (Польща), «Москалиця» (Київ), «Серце навпіл» (Одеса).

3.4 Функції музичних компонентів вистави «Не плачте за мною ніколи» в інсценізаціях театрів України (Київ-Херсон, Чернігів)

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

